

Godtroerverv av aksjer basert på aksjeeierboken

Aksjeeierboken legges ofte til grunn ved erverv av aksjer i aksjeselskaper. Dersom det senere viser seg at innføringene i aksjeeierboken var uriktige, blir spørsmålet om erververen likevel kunne erverve aksjene dersom han var i god tro om at det som fremkom av aksjeeierboken var riktig.

Artikkelen er forfattet av:

Dr.
Roland Mörstorf
Panther advokatfirmaet Grette DA

Problemstilling

Etter den tidligere aksjeloven av 1976 var eiendomsrett til aksjer i aksjeselskaper knyttet til aksjebrev. Godtroerverv av aksjer kunne baseres på aksjebrevene. Etter den någjeldende aksjeloven av 1997 utstedes ikke lenger aksjebrev. For aksjeselskaper hvor aksjene ikke er registrert i Verdpapirregisteret, skal aksjeeierne etter den någjeldende aksjeloven kun innføres i selskapets aksjeeierbok. Både ved innføring av en ny aksjeeier, og ved endringer vedrørende dennes aksjer, skal vedkommende aksjeeier få melding om dette. Dette omtales som «aksjebevis» i aksjeloven, men til tross for at ordlyden kan tyde på noe annet, er dette kun en melding til aksjeeieren uten materiellrettslig betydning.

Aksjebrev utstedes altså ikke lenger. Tidligere utstedte aksjebrev har ikke lenger rettsvirkning og aksjebevis har ingen selvstendig betydning. Spørsmålet er derfor hvorvidt godtroerverv av aksjer i aksjeselskaper som ikke er registrert i Verdpapirregisteret, kan baseres på aksjeeierboken.

Aksjeeierboken

Stiftelse og endringer

Etter stiftelse av et aksjeselskap skal selskapets styre sørge for at det opprettes en aksjeeierbok for selskapet. I aksjeeierboken skal aksjeeierne innføres i alfabetisk rekkefølge med angivelse av navn eller foretaksnavn, fødselsnummer eller foretaksnummer og adresse. For hver aksjeeier skal det angis antall aksjer, nummer på aksjene og

dersom selskapet har flere aksjeklasser, hvilken klasse aksjene tilhører. Panteretter i aksjer skal også innføres i aksjeeierboken, og panthaver skal identifiseres på tilsvarende måte som aksjeeiere.

Når en ny eier har meldt og godtgjort sitt aksjeerverv, er selskapets styre ansvarlig for at dette innføres i aksjeeierboken. Det samme gjelder dersom selskapet på en annen måte blir kjent med at en aksje er overdratt. Ved kapitalforhøyelse skal styret sørge for at de nye aksjene innføres i aksjeeierboken fra det tidspunkt aksjene gir rettigheter i selskapet.

Rettslige virkninger

Med unntak av retten til utbytte, andre utdelinger og retten til nye aksjer ved kapitalforhøyelse, er det som hovedregel en betingelse for at en aksjeerverver skal kunne utøve de rettighetene som tilkommer en aksjeeier, at ervervet er innført i aksjeeierboken. Så lenge aksjeervervet ikke er innført i aksjeeierboken, tilkommer disse rettighetene avhenderen av aksjene.

Innføring i aksjeeierboken er imidlertid ikke en forutsetning for at aksjene skal overdras til erververen. Mellom avhender og erverver overdras aksjene i henhold til det avtalte – for eksempel overdragelse umiddelbart ved signering av kjøpekontrakten eller senere ved oppgjør (closing) – og således helt uavhengig av erververens innføring i aksjeeierboken. For øvrig kan det eksempelvis også avtales mellom partene at aksjene skal overdras til erverver først ved innføringen i selskapets aksjeeierbok.

Legitimasjons- og rettsvernsregler Aksjeloven av 1976

Som nevnt skulle det etter den tidligere aksjeloven av 1976 utstedes aksjebrev for aksjer i aksjeselskaper. Gjennom aksjebrevet fikk aksjeeieren et skriftlig dokument som bekreftet at han var aksjeeier. Legitimasjons-

og rettsvernsregler ble da knyttet til aksjebrevene. Dette innebar at den som aksjebrevet utpekte som eier, var legitimert til å overdra aksjene med den virkning at en godtroende erverver som hadde fått aksjebrevet i hende, fikk rett etter avtalen selv om det skulle vise seg at legitimasjonshaveren ikke var rette eier eller på annen måte ikke hadde rett til å inngå avtalen. Godtroerverv av aksjer kunne altså baseres på aksjebrev.

I forbindelse med utarbeidelse av den någjeldende aksjeloven ble ordningen med aksjebrev vurdert, og man valgte av ulike grunner å gå bort fra denne ordningen.

Aksjeloven av 1997

Etter den någjeldende aksjeloven av 1997 utstedes derfor ikke lenger aksjebrev. Det nye rettslige utgangspunktet for legitimasjons- og rettsvernsreglene er aksjeloven § 4–13 første ledd. Bestemmelsen sier at en aksjeerverver ikke får bedre rett i forhold til den som avhenderen utleder sin rett fra enn hva avhenderen selv hadde, dersom ikke annet følger av «særlige rettsregler».

Som eksempel kan nevnes den situasjonen at B selger aksjer til C, uten at B gyldig har ervervet aksjene fra A. I denne situasjonen er A fortsatt materiellrettslig eier av aksjene slik at B i utgangspunktet ikke kan overdra aksjene til C. A kan da gjøre de samme innsigelser gjeldende overfor C som overfor B. C sin eventuelle gode tro er uten betydning. C erverver altså ikke aksjene til tross for at han er i god tro – med mindre noe annet følger av «særlige rettsregler».

I praksis finnes det i utgangspunktet ingen slike «særlige rettsregler» som aksjeloven § 4–13 første ledd henviser til. Det henvises dessuten verken i aksjeloven eller i øvrig lovgivning til aksjeeierboken som hjemmel for godtroerverv, og derfor kan heller ikke denne anses for å være en «særlig rettsregel» i denne relasjon. Det er

videre på det rene at heller ikke verdipapirregisterlovens bestemmelser kan anvendes analogisk som hjemmel for godtroerverv av aksjer som ikke er registrert i Verdipapirsentralen. Det er i denne sammenheng verdt å merke seg at hvis aksjene hadde vært registrert i Verdipapirsentralen og C, med hjemmel i verdipapirregisterloven, kunne ervervet aksjene, så ville ikke dette hatt noen sammenheng med det som fremgår av aksjeeierboken.

Det kan tenkes at avtaleloven § 34 kan være en slik «særlig rettsregel» som aksjeloven § 4–13 første ledd viser til. Dersom A for eksempel foretar et proformasalg av sine aksjer til B som videre selger aksjene til C, kan det ikke overfor godtroende tredjemann C gjøres gjeldende at rettshandelen mellom A og B var inngått på skjømt. Eksempelet er neppe særlig praktisk, men poenget her er uansett at erverv av aksjer i henhold til denne bestemmelsen ikke har noen sammenheng med aksjeeierboken.

Godtroerverv basert på aksjeeierboken

Etter lovens ordlyd er altså et eventuelt godtroerverv av aksjer ikke tilknyttet aksjeeierboken. Aksjeeierboken blir ikke nevnt i aksjeloven eller i øvrig lovgivning som hjemmel for godtroerverv. Spørsmålet blir så om, og eventuelt i hvilken utstrekning, godtroerverv av aksjer i aksjeselskaper likevel kan baseres på aksjeeierboken.

Lovgivers oppfatning

Etter aksjeloven av 1976 var godtroerverv knyttet til aksjebrevene gjennom henvisning til gjeldsbrevloven §§ 13 og 14 i

gjeldsbrevlovens andre kapittel. Ved opprettelse av Verdipapirsentralen ble systemet med aksjebrev overflødig for registrerte aksjer. Senere ble alle bestemmelser om aksjebrev utelatt ved vedtakelsen av den någjeldende aksjeloven av 1997.

I den någjeldende aksjeloven av 1997 henvises det ikke lenger til gjeldsbrevloven §§ 13 og 14 i gjeldsbrevlovens andre kapittel. Godtroervervsreglene er derimot erstattet av reglene i aksjeloven § 4–13 som er bygd opp etter samme modell som gjeldsbrevlovens tredje kapittel. Lovgiver har dermed bevisst valgt å endre legitimasjons- og rettsvernsreglene, og samtidig ikke å henvise til aksjeeierboken som hjemmel for godtroerverv. Dersom lovgiver hadde ønsket å regulere godtroerverv basert på aksjeeierboken, ville dette mest sannsynlig fremkommet i aksjeloven § 4–13. Det faktisk at lovgiver ikke har innført noen regler om eller henvisninger til aksjeeierboken i aksjeloven § 4–13, må tolkes dit hen at aksjeeierboken ikke kan benyttes som hjemmel for godtroerverv av aksjer.

Sagt med andre ord knyttes det etter lovgivers oppfatning ingen legitimasjonsvirkninger til innføringer i aksjeeierboken. Godtroerverv av aksjer basert på aksjeeierboken er derfor, på bakgrunn av aksjeeierbokens manglende legitimasjonsvirkninger, utelukket.

Aksjeeierbokens funksjon

Aksjeeierbokens hovedfunksjon er å regulere forholdet mellom selskapet og aksjeeierne. I utgangspunktet kan en aksjeerverver eksempelvis ikke utøve rettigheter som aksjeeier før ervervet er innført i aksjeeierboken. Videre er

det aksjeeierboken som danner grunnlaget for den fortegnelse over aksjeeiere som skal foreligge ved åpning av generalforsamlingens møte og for utdeling av utbytte.

Felles for de funksjonene aksjeeierboken skal fylle, er at de gjelder selskapsinterne anliggender. Aksjeeierbokens funksjon er derfor begrenset til selskapsinterne forhold og omfatter ikke forhold utenfor selskapet. Av denne grunn er det vanskelig å se at aksjeeierboken kan være hjemmel for godtroerverv for en tredjepart som står utenfor selskapet. Sagt med andre ord kan det ikke på bakgrunn av aksjeeierbokens øvrige funksjoner også innfortolkes at dens registrerte opplysninger kan gi grunnlag for godtroerverv av aksjer.

Konklusjon

Etter lovgivers oppfatning, og med bakgrunn i aksjeeierbokens funksjon, som fremkommer av aksjeloven, vil aksjeeierboken ikke kunne være hjemmel for godtroerverv av aksjer i aksjeselskaper. Den som stoler på at en person som er innført i aksjeeierboken også er den faktiske eier av aksjene, kan altså ikke godtroerverve disse. Godtroerverv av aksjer i aksjeselskaper kan ikke baseres på aksjeeierboken. Potensielle erververe bør derfor ikke stole på aksjeeierboken, men bør ved en selskapsrettslig due diligence undersøke hvorvidt avhender av aksjene også er reell eier av aksjene. I praksis innebærer dette at man må gjennomgå selskapets stiftelsesdokumenter, tidligere kjøpekontrakter som knytter seg til aksjene og dokumenter knyttet til kapitalforhøyelser og lignende.

DnR har valgt Quality Broker AS som en av sine leverandører på forsikringsmeglertjenester.

Vi er eksperter på rådgivning/kjøp av forsikringer for næringslivet.

Bruk oss du også!

QUALITY BROKER
www.quality-broker.no